

## RAPORT ȘTIINȚIFIC

privind implementarea proiectului „Tendințe curente în protecția patrimoniului arheologic: perspective naționale și internaționale”, PN-II-ID-PCE-2011-3-0610,

în perioada octombrie 2011 – octombrie 2013

Contract de finanțare nr. 327 din 24.10.2011

Activitățile științifice preconizate pentru primele trei etape ale proiectului au fost realizate conform planului de acțiuni (2011-2013) și au fost concentrate în următoarele direcții:

1. Lansarea, stabilirea priorităților și etapelor de realizare ale proiectului cu potențialii parteneri din România și de peste hotare;
2. Realizarea schimbului de experiență și consultarea experților naționali și internaționali în domeniul protejării patrimoniului arheologic și stabilirea unor relații de parteneriat durabil;
3. Compararea situației din domeniul managementului și politicilor de protejare a patrimoniului din România cu situația din alte țări ale lumii. Studierea legislației naționale și internaționale în domeniul protejării și managementului patrimoniului arheologic și crearea unei Baze de Date accesibile On-line; Studierea literaturii de specialitate și experiențelor europene în domeniul managementului patrimoniului arheologic și crearea unei Baze de Date accesibile On-line;
4. Promovare și dezvoltare. Diseminarea proiectului atât prin intermediul paginii web, prin participarea la diverse evenimente academice din țară și de peste hotare, cât și prin simpozionul și conferința internațională organizate la Iași.

Ținând cont de obiectivele stabilite pentru anii 2011-2013 am reușit realizarea următoarelor activități:

1. **Lansarea proiectului și stabilirea priorităților:** Lansarea oficială a proiectului a avut loc pe data de 22 noiembrie 2011. La eveniment au participat colegi de la Institutul de Arheologie, de la Facultatea de Istorie a Universității „Al.I. Cuza”, de la Palatul Culturii etc. În cadrul acțiunii au fost prezentate scopul, obiectivele, planul de acțiuni, rezultatele așteptate și alte aspecte ale proiectului „Tendințe curente în protecția patrimoniului arheologic: perspective naționale și internaționale”, care au fost urmate de o discuție privind problemele cu care se confruntă societatea românească în domeniul protecției patrimoniului arheologic. Arheologii și muzeograful ieșeni s-au expus pe marginea

necesității unui astfel de proiect pentru România care să evalueze și sistematizeze politicile naționale în domeniul protecției moștenirii arheologice din ultimele două decenii. Majoritatea participanților la eveniment au menționat importanța realizării unei analize comparative a situației din România cu starea de lucruri din alte state europene care ne va permite evidențierea la final a unui șir de concluzii și recomandări adresate Guvernului României pentru actualizarea și eficientizarea politicilor de ocrotire a patrimoniului arheologic.

2. **Realizarea schimbului de experiență și consultarea experților.** În scopul documentării și promovării proiectului în perioada 2011-2013 au fost realizate mai multe deplasări în țară și peste hotare. Astfel, în cadrul deplasărilor de documentare la București, Strasbourg și participării la mai multe evenimente academice a fost posibil de consultat experți și responsabili în domeniul protejării patrimoniului arheologic care ne-au facilitat o mai bună înțelegere a situației actuale, realizările și perspectivele la nivel național și internațional.
  - a. În decembrie 2011 am realizat o vizită de cercetare la Romisch-Germanische-Kommission a Institutului German de Arheologie de la Frankfurt am Main, în cadrul căreia am studiat literatura occidentală recentă privind tendințele curente în domeniul protecției patrimoniului arheologic. Totodată, am discutat cu colegii germani problema modului în care se cercetează și se administrează domeniul protecției patrimoniului arheologic în Germania la nivel federal și la nivelul landurilor.
  - b. În martie-aprilie 2012 în cadrul vizitei de documentare la București au fost consultați d-l M. Angelescu (Ministerul Culturii și Patrimoniului Național), d-na I. Oberlander-Târnoveanu (Institutul Patrimoniului Național), M. Simion (Ministerul Transporturilor), E. Teodor (Muzeul Național), C. Capița (Universitatea din București), V. Munteanu (Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național a Consiliului județean Iași) etc. În cadrul vizitei am consultat și un șir de acte normative și publicații în domeniul de cercetare al proiectului.
  - c. Pentru a realiza un prim schimb de păreri privind situația actuală din România în domeniul protejării patrimoniului arheologic, sub egida proiectului nostru, Institutului de Arheologie al Academiei Române, filiala Iași, în parteneriat cu Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național a Consiliului județean Iași și Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași a fost organizat, în perioada 2-3 noiembrie 2012, un simpozion național la care au participat peste 20 de

experți din țară, din cadrul mai multor instituții de profil, inclusiv din cadrul poliției de patrimoniu. Simpozionul a fost susținut financiar de Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național a Consiliului județean Iași.

- d. În noiembrie-decembrie 2012 în timpul vizitei la Consiliul Europei am discutat cu Mikhael Thyse și Giuliana Francesco, responsabili din cadrul Departamentului Cultură, Patrimoniu și Diversitate al Directoratului Guvernare Democratică, Cultură și Diversitate, Directoratul General II – Democrație. Un suport real în studierea cadrului normativ în domeniul protejării patrimoniului arheologic din statele europene și realizarea unei analize este European Heritage Network (HEREIN) care are ca scop monitorizarea implementării Convenției de la Valletta de către statele semnatare. Totodată, am avut acces la un șir de publicații ale CoE în domeniul protejării patrimoniului cultural european care sunt importante pentru problemele abordate în acest proiect.

3. **Compararea situației din domeniul managementului și politicilor de protejare a patrimoniului din România cu situația din alte țări ale lumii.** Pentru a înțelege și aprecia starea actuală a cadrului legislativ românesc în domeniul protejării patrimoniului cultural, în general, și a celui arheologic, în special, am selectat peste 100 de acte normative care constituie baza analizei legislației României și comparării ei cu actele europene și internaționale și cu practicile altor state. Totodată, au fost selectate majoritatea convențiilor și recomandărilor în domeniul protejării patrimoniului arheologic.

- a. Ca rezultat al colectării și sistematizării legislației naționale și internaționale în domeniul protejării și managementului patrimoniului arheologic a fost creată o Bază de Date completă și accesibilă On-line: <http://archaeoheritage.ro/legislatie/>. Evidențiem că atât Ministerul Culturii cât și Institutul Național al Patrimoniului nu dispun de o astfel de bază de acte normative completă. Inițiativa noastră a motivat și Institutul Național al Patrimoniului să-și actualizeze Baza de Date a legislației României în domeniul dat.

- b. Studiarea literaturii de specialitate și experiențelor europene în domeniul managementului patrimoniului arheologic și crearea unei Baze de Date accesibile On-line unde sunt incluse titluri ce țin de domeniul de cercetare al proiectului și care facilitează atât procesul propriu de cercetare, cât și a altor persoane interesate de

aceste subiecte. Pe pagina web a proiectului este accesibil compartimentul „Biblioteca” unde sunt prezentate aparițiile recente, bibliografia și resursele On-line la tema proiectului, <http://archaeoheritage.ro/bibilografie/>. Acest component este dezvoltat pe tot parcursul proiectului și asigură accesul tuturor celor interesați de acest domeniu.

- c. Un alt component al cercetării este monitorizării mass mediei și dezbaterilor publice din România privind probleme de protejare, cercetare, management și distrugere a patrimoniului cultural, în general, și a celui arheologic, în special. Primul component vizează discuțiile (stenogramele) din cadrul Parlamentului României, care au fost selectate și plasate pe pagina proiectului <http://archaeoheritage.ro/category/monitor/debates/>. Al doilea domeniu vizează mass media românească din toate județele care abordează subiecte din domeniul proiectului, care adunate împreună facilitează un frame-analysis, modest dezvoltat în România. Pentru a compara situația patrimoniului arheologic din România cu alte state, am decis să selectăm și să plasăm pe pagina web a proiectului informații similare și din Republica Moldova.

4. **Promovare și dezvoltare.** Diseminarea proiectului s-a realizat prin câteva activități concrete (lansarea proiectului în cadrul Academiei Române, Filiala Iași; discuții cu experți și factori de decizie din județul Iași; conferințe internaționale și deplasări la instituții de profil din Germania, Franța, Austria, Albania, Finlanda, Cehia, Iordania). Merită să evidențiem deschiderea spre un parteneriat viabil și durabil al colegilor de la Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național a Consiliului județean Iași, care au susținut financiar organizarea simpozionului „Arheologia și politicile de protejare a patrimoniului cultural”, realizat la Iași, 2-3 noiembrie 2012. Simpozionul a fost realizat în parteneriat cu Universitatea “Al.I. Cuza” din Iași și organizații non-guvernamentale din România (Asociația Cultural-Științifică Pro-Natio) și R. Moldova (Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova). În cadrul Simpozionului s-au discutat diferite teme privind protejarea patrimoniului arheologic din România, pornind de la cadrul normativ, probleme de management, Baze de Date și până la modalități și tehnici de conservare, restaurare și protejare. Simpozionul, a fost o ocazie excelentă de a prezenta proiectul participanților și a discuta despre perspectivele de colaborare la nivel național în

domeniul protejării patrimoniului arheologic. Participarea la simpozion a reprezentanților inspectoratului de poliție din județele Iași, Neamț, Constanța, Alba, Călărași, Tulcea a facilitat discuțiile privind combaterea distrugerilor, intervențiilor ilegale în siturile culturale și traficul de antichități. La final, s-au pus în dezbatere practici și experiențe pozitive care merită a fi dezvoltate și în alte județe ale țării.

Direcția județeană Iași și Universitatea "Al.I. Cuza" ne susțin și în organizarea Conferinței Internaționale „Current trends in the archaeological heritage preservation: the national and the international perspectives”, în perioada, 6-10 noiembrie 2013. Parteneri ai evenimentului sunt și Asociația Europeană a Arheologilor, Complexul Muzeal Național – Palatul Culturii din Iași și Muzeul Național de Istorie a României din București. La Conferința din noiembrie 2013 vor participa cca. 50 de experți în domeniul protejării și managementului patrimoniului arheologic din 15 state (Germania, Olanda, Australia, SUA, Marea Britanie, Cehia, India, Azerbaijan, Portugalia, Rusia, Polonia, Spania, Brazilia, România și R. Moldova). Conferința se va realiza în 4 ateliere de lucru:

1. Legal framework and management of the archaeological heritage
2. Access to the information and public archaeology
3. Cultural tourism and archaeological heritage preservation
4. Use and abuse the legislation: looting and trading antiquities

Evidențiem faptul că la această conferință vor participa reprezentanți ai celor mai importante organizații internaționale din domeniul ocrotirii moștenirii culturale, cum ar fi ICOMOS, WAC, EAC, EAA, DAI etc. ceea ce ne va permite realizarea unui schimb real de experiențe și discuții privind tendințele actuale în protejarea patrimoniului arheologic. Publicarea lucrărilor conferinței va mări impactul discuțiilor și vor promova tendințele actuale din domeniul protejării și managementul patrimoniului arheologic.

Totodată, cu scopul diseminării proiectului am realizat pe parcursul perioadei 2011-2013 următoarele:

- a. Pentru eficientizarea activității de colectare a informației, de analiză și promovare a ei a fost creată pagina web a proiectului <http://archaeoheritage.ro/>. Astfel, pagina conține un șir de compartimente (informații generale, planul de activități, rezultate așteptate, Bibliotecă, legislație, noutăți, monitorizarea presei și dezbaterilor

parlamentare). Într-un timp scurt pagina a devenit destul de populară, după cum se poate observa din datele ce urmează:

Perioadă	Anul 2012	Anul 2013
Săptămânal	peste 2000 de vizitatori, dintre care cca. 500 unici	Peste 5000 vizitatori, dintre care peste 450 unici
Lunar	Peste 10000, dintre care 2000 vizitatori unici	Peste 20000 vizitatori, dintre care peste 1250 unici

- b. Proiectul a fost promovat la un șir de evenimente internaționale, atât prin intermediul unor prezentări generale a proiectului, cât și a unor comunicări științifice în problemele de protejare a patrimoniului arheologic:
1. Comunicare *Fenomenul cetăților medievale timpurii din Europa centrală și de est din sec. IX-XI* în cadrul Simpozionului *Bucovina – file de istorie*, ediția a XIII-a, Suceava, 25-26 noiembrie 2011. Am prezentat experiența Germaniei în domeniul protejării și valorificării cetăților medievale timpurii din regiunea Mecklenburg-Pomerania.
  2. Prezentare *Non-destructive archaeology: from the legal to the practical issues*. In: *Second Archaeoinvest Congress. Interdisciplinary research in archaeology*, Iași, 7-9 June 2012.
  3. Participare la dezbaterile din cadrul Workshopului „Understanfing Each Other’s Heritage – Challenges for Heritage Communication in a Globalized World”, 19-21 iulie 2012, Cottbus, Germania.
  4. Prezentare *Archaeological Heritage Management in Romania and Moldova: A Comparative View*. In: *18<sup>th</sup> Annual Meeting of European Association of Archaeologists*, 19 August – 1 September 2012, Helsinki, Finland;
  5. Prezentare *Tendințe curente în protecția patrimoniului arheologic european*. In: *Al III-lea Simpozion Arheoinvest „Arheologie și politicile de protejare a patrimoniului cultural”*, Iași, România, 2-3 noiembrie 2012;
  6. Prezentare *Urban archaeology in Romania and Moldova from normative to practical issues*. In: *17<sup>th</sup> International Conference on Cultural Heritage and New Technologies*, Vienna, Austria, November 5-7, 2012.
  7. Presentation *Archaeology and heritage management in Europe after two decades of the Valletta convention*. In: *The Seventh World Archaeological Congress (WAC-7)*, The Dead Sea, Jordan, January 13-18, 2013.

8. Presentation *Current trends in the archaeological heritage preservation: the national and the international perspectives*. In: 14th EAC Heritage Management Symposium "The Valletta Convention: Twenty Years After – Challenges for the future", Butrint and Saranda, Albania, 19-24 March 2013.
  9. Presentation *Archaeological heritage management in Romania and Republic of Moldova*, 19th EAA Annual Meeting of the European Association of Archaeologists 2013, Pilsen, Czech Republic, 4-8 September 2013.
  10. Presentation *Cultural heritage legal framework and management in Romania and Republic of Moldova*, XII Conference "European Culture" a Universitat Internacional de Catalunya, Barcelona, Spania, 24-27 octombrie 2013
  11. În cadrul conferinței internaționale *Current trends in the archaeological heritage preservation: the national and the international perspectives*, Iași, 6-10 noiembrie 2013 voi prezenta comunicarea *Looting the Past: trading Archaeological goods in the Republic of Moldova*.
- c. În colaborare cu G. Cesaro de la oficiul național UNESCO din Iordania am propus și a fost acceptată tema „Heritage Conservation and Protection” în cadrul celui de-al șaptelea Congresul Mondial de Arheologie (WAC-7), 14-20 ianuarie 2013, Iordania, <http://wac7.worldarchaeologicalcongress.org/> care a întrunit mai multe ateliere și experți din diverse state ale lumii.
- d. În parteneriat cu P. English din Marea Britanie am organizat și moderat masa *Archaeology and heritage management in Europe after two decades of the Valletta Convention* în cadrul 19<sup>th</sup> Annual Meeting of the European Association of Archaeologists, 4-8 septembrie 2013, Pilsen, Czech Republic la care au prezentat 8 comunicări, iar la dezbateri au luat parte peste 50 de experți din diverse state europene.

**Publicații:** Rezultatele proiectului au fost publicate, în primul rând, în rezumatele conferințelor la care am luat parte:

1. S. MUSTEAȚĂ, *Urban archaeology in Romania and Moldova from normative to practical issues*. In: ABSTRACTS. 17<sup>th</sup> International Conference on Cultural Heritage and New Technologies, Vienna, Austria, November 5-7, 2012, p. 64.

2. S. MUSTEAȚĂ, *Archaeological Heritage Management in Romania and Moldova: A Comparative View*. In: ABSTRACTS, 18<sup>th</sup> Annual Meeting of European Association of Archaeologists, 19 August – 1 September 2012, Helsinki, Finland, p. 79.
3. S. MUSTEAȚĂ, *Archaeology and heritage management in Europe after two decades of the Valletta convention*. In: The Seventh World Archaeological Congress (WAC-7), The Dead Sea, Jordan, January 13-18, 2013, Conference Agenda and Abstract, <https://www.conftool.com/wac7/index.php?page=browseSessions&search=Musteata>
4. S. MUSTEAȚĂ, *Archaeological heritage management in Romania and Republic of Moldova*, ABSTRACTS, 19th EAA Annual Meeting of the European Association of Archaeologists 2013, Pilsen, Czech Republic, 4-8 September 2013, Pilsen, University of West Bohemia, 2013, p. 254.
5. S. MUSTEAȚĂ, A. POPA, *Non-destructive archaeology: from the legal to the practical issues*. In: V. Cotiuga, Șt. Caliniuc (eds), Second Archaeoinvest Congress. Interdisciplinary research in archaeology, Iași, 7-9 June 2012, Programme and Abstracts, Iași, 2012, p. 39-40.
6. S. MUSTEAȚĂ, G. CESARO, *Heritage Conservation and Protection*. Theme Abstract. In: The Seventh World Archaeological Congress (WAC-7), The Dead Sea, Jordan, January 13-18, 2013, 65-66.
7. S. MUSTEAȚĂ, P. ENGLISH, *Archaeology and heritage management in Europe after two decades of the Valletta Convention*, ABSTRACTS, 19th EAA Annual Meeting of the European Association of Archaeologists 2013, Pilsen, Czech Republic, 4-8 September 2013, Pilsen, University of West Bohemia, 2013, 253.

**Articole în reviste de profil recunoscute internațional:**

1. S. MUSTEAȚĂ, *A New Law – A New Perspective for Archaeological Heritage Preservation in the Republic of Moldova*. In: International Journal of Cultural Property, 2012, 19 (4), 535-541. ISSN 0940-7391. [http://journals.cambridge.org/repo\\_A88HS58g](http://journals.cambridge.org/repo_A88HS58g)
2. S. MUSTEAȚĂ, *Metal detecting and treasure hunters in Moldova*. In: The looting of archaeological heritage. Part I: Beyond metal detectors: around the plundering of



archaeological heritage. AP: Online Journal in Public Archaeology, 3, 5-45, 2013, 32-37. ISSN 2171-6315.

3. S. MUSTEAȚĂ, *Civil society and preservation of archaeological heritage in Republic of Moldova*. In: Dialogo Andino, Revista de Historia, Geografía y Cultura Andina, Universidad Tarapaca, 2013, ISSN 0716 – 2278, under press

#### **Capitole în lucrări colective:**

1. S. MUSTEAȚĂ, *Archaeological heritage crimes in Romania and Moldova: a comparative view*. eds. Louise Grove and Suzie Thomas, Heritage Crime: Progress, Prospects and Prevention, Palgrave Macmillan, 2014, under press
2. S. MUSTEAȚĂ, *Archaeological heritage management the Republic of Moldova after two decades of the Valletta Convention*. Ed. Victoria van der Haas, The Valletta Convention: Twenty Years After – Challenges for the future. 20th Anniversary of the Valletta Convention: Benefits, Problems, Challenges, EAC Occasional Paper, 2014, under press

#### **Probleme**

Din cauza modificărilor contractuale și diminuării bugetului proiectului pentru anul 2013 am fost nevoiți să adaptăm planul de acțiuni al proiectului la noile realități financiare. Astfel, vizitele de documentare la UNESCO (Paris), UE (Bruxel) preconizate pentru anul 2013 au fost transferate pentru anul 2014. Din același motiv nu am putut publica volumul simpozionului din 2012, dar am decis ca lucrările să fie integrate în volumul Conferinței Internaționale din noiembrie 2013, care urmează să fie publicate pe parcursul anului 2014. La fel, am fost nevoiți să limităm numărul participanților la conferința din noiembrie 2013. De aceea, sperăm revenirea la bugetul planificat inițial pentru a putea realiza toate acțiunile preconizate în acest proiect.

#### **Perspective**

Pentru anul 2014 sunt preconizate în planul de acțiuni actualizat al proiectului un șir de activități privind:

1. Analiza politicilor culturale ale UE și consultarea experților din cadrul instituțiilor europene;

2. Analiza Politicilor UNESCO și consultarea experților din oficiul central al acestei organizații internaționale;
3. Promovarea proiectului prin intermediul resurselor On-line. Dezvoltarea pagini Web a proiectului;
4. Promovarea proiectului prin intermediul evenimentelor academice internaționale;
5. Valorificarea rezultatelor cercetării prin elaborarea unui studiu monografic;
6. Elaborarea unei liste de sugestii privind politicile de protejare a patrimoniului arheologic din România.

Totodată, pentru anul 2014 sunt preconizate și alte acțiuni, în cadrul unor parteneriate cu colegi din România și din Occident. Astfel, planificăm realizarea unor activități legate de aplicarea arheologiei experimentale și educaționale cu National University of Arts from Bucharest, proiect "The Maps of Time. Real communities-Virtual worlds-Experimented Pasts", PN-II-ID-PCE-2011-3-0245, director proiect Gheorghiu Dragos și Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, proiect " Die römische Grenze im Osten der Provinz Dakien", PN-II-ID-PCE-2011-3-0652, director proiect Popa Alexandru.

Reprezentanții celor mai importante organizații de profil arheologic din lume, World Archaeological Congress, European Association of Archaeologist, European Archaeological Consilium, ICOMOS, etc., au manifestat un interes major față de conferință noastră din noiembrie 2013 și au propus realizarea unei ediții în anul 2014.

20.10.2013

Dr Sergiu Musteață,

Director proiect,

